

Mõni aeg tagasi esietendus RAT «Estonias» prantsuse helilooja Jules Massenét (1842–1912) «Manon». See ooper (nägi meil esmakordselt «Estonias» rambivalgust 32 aastat tagasi) on loodud d'Exiles Prevost' jutustuse «Kavaler d'Grioux' ja Manon Lescaut' lugu» ainetel. Jutustus omandas 18. saj. Prantsusmaal suure populaarsuse, äratas huvi paljude luuletajate, kunstnike ja heliloojate seas. Tervelt kolm heliloojat on sel süžeele loonud ooperi: D. Ober «Manon Lescaut», J. Massenét «Manon» ning G. Puccini «Manon Lescaut».

J. Massenét' ooperi «Manon» lavastas külalisena Eesti NSV teeneline kunstitegelane Udo Väljaots, kellele see oli esimeseks ooperilavastuseks «Estonias». Tema juhtimisel suutis teatrikollektiiv luua tervikliku etenduse, mis oma loomulikkuse ja töepärasusega haaras ooperikülastajaid. Lavastuse põhiliiinile, Manoni traagilisele saatusele on vastandatud 18. saj. lõbutsev ja seiklushimuline prantsuse aadelkond, kes oma tegudes ei kohku tagasi isegi ohvrite ees. Rõhutades Manoni kui ühe sellise ohvri kannatusi, suudab lavastaja vaatajas luua tugeva protestitunde. Ooperi lõpul ei tõuse esile niivõrd hukkuva Manoni kuju, kui just tollaegses ühiskonnas peituv ebaõiglus. Paralleelselt Manoni kuju lahtimõtestamisega on aga lavastuses tähelepanu pööratud ka rohkele rahvastseenidele, mis oma elulisusega muudavad tegevuse orgaaniliseks, seostades tähtsamaid ooperi sõlmipunkte.

Massenét' meloodiarikas ja sädelev muusika on väga orkestraalne, tema orkestri- ja vokaalpartii vahel on alati vajalik tasakaal. Ehkki muusika ei oma erilist sügavust, olles vahel isegi salonglik, on ooperi vokaalpartiid hea lauldavusega. Sellest andis tunnistust ka «Estonia» ooperisolistide seekordne esinemine.

Nimiosas röömustasid Veera Nelus ja Paula Padrik oma Manoni kuju siira lahtimõtestamisega. See siirus, mis avaldus juba ooperi alguses, Manoni armumises des Grioux'sse (Viktor Gurjev ja Enno Eesmaa), jätkus kogu ooperi jooksul, kujunedes etenduse üheks paeluvamaks jooneks. Örn ja pehmeiseloosuline Manon ei tea esimesel pilgul karta rikka seltskonnalõvi des Brétigny (Vootele Veikat) salakavalust, kes, vallatuna soovist tütarlaps endale võita, eemaldab vägivaldselt tema armsama des Grioux'. Neluse üha arenevas kujus on hästi esile toodud Manonis tärkav soov nautida kord ka elu, soov kõrgemas seltskonnas lõbutseada. Ja veel pealegi, kui kõike seda pakub des Brétigny, kes püüab küll järjekindlalt surmata Manonis kunagist armastust des Grioux' vastu, kuid samas teeb kõik, mida noor daam soovib. Sama ei saa täiel määral aga öelda Padriku mängu kohta. Ehkki oma vokaalpartii esitab ta laitmatult, tahaks mõningail momentidel näha ja tunda osasse tugevamat siseseelamist. Neluse juures jääb aga draamatilistes stseenides vajaka vokaalset dramatismist. Praegu ei saavuta tema hääl neis kohtades veel täit kõlajõudu.

Uue pöörde toob juhuslik teade des

„Manon“

RAT „Estonias“

Grioux' isalt (Aaro Pärn ja Ott Raukas), kellelt Manon saab teada, et tema kunagine armsam valmistub saama vaimulikuks. Manonis lööb lökkele ammune armastus. Tema ootamatu tulekuga kloostrisse tekib tugev draamaatiline konflikt, kus tõelise armastuse kõikevõitev jõud pühib oma teelt isegi paksud kloostrimüürid. Nii Nelus —Gurjev kui ka nende dublandid Padrik—Eesmaa loovad selles stseenis suurepärase pildi kahe armastaja kohtumisest.

Seda armastust ei suuda enam murda ka des Brétigny võistleja Guillot de Morfontaine (Heino Otto), kes, veendunud selles, et Manoni juures mingit edu pole võimalik saavutada, tema vanglasse heidab. Ja ehkki viimane vanglas veedetud päevadest kurnatuna hakkub, jääb Manoni ja des Grioux' armastus lõpuni kindlaks. Kui Veikati salakaval des Brétigny mõjub isegi soliidset ja väarikalt, siis Otto Guillot'i see mask puudub. Tema seiklushimu ja autus tegutsevad lausa alasti meie ees, millest muljet suurendab veelgi Otto tabavalt kapriisne Guillot de Morfontaine'i vokaalpartii esitamine.

Gurjev röömustab oma oskusega luua des Grioux' osa üha kasvava pingega, oskusega end etenduse lõpuks välja mängida. Ooperi alguses aga tundub, et Gurjev nagu ei leia end. Ebaloomulik on tema esmakordne kohtumine Manoniga — see ei mõju ootamatuna, vaid kuidagi ettevalmistatuna. Eesmaa tema dublandina on

iseloosult pehmem, kuid ikkagi kirglik ja ülekeev oma tunnetes Manoni vastu. Hämimastama paneb aga Eesmaa ja Gurjevi kujude sarnasus — niivõrd sama teed sammuvad mõlemad näitlejad. Kas ei peaks ehk lavastaja dublantide osade väljatöötamisel julgemalt leidma erinevaid

värve!

Selles mõttes mõjusid värskest kapten Lescaut' osatäitmised Georg Otsa ja noore laulja Harald Kardi poolt. Otsa —Lescaut, kes oma mõtlematuse ja kergemeelsuse tõttu ei suuda isegi oma onutütar Manoni kaitsta salakavalate sepitsuste eest, ei ole oma iseloosult sugugi halb. Ta on nagu selle lõbutseva aadelkonna poolt kaasakistud ohver, kes paratamatult peab nendega kaasa lööma. Otsa loomingulises pagasis on kapten Lescaut' kuju oma humoristlik-satiiriliste elementide poolest omalaadseks saavutuseks. Kardi esinemise juures paistis aga silma tema püüd luua oma näoga Lescaut'd. Noore laulja kordaminekud ja ind olid sedavõrd suured, et see varjutas isegi vähesed kogemused ning vokaaltehnilised puudused.

Väga stiilselt mõjus Udo Väljaotsa seatud «kuninglik ballett» kolmandas vaatuses, mis oma lakoonilisuses ja ranguses oli lihtsalt suurepärane. Lavakujundus, antuna Lembit Roosalt maitsekalt ning nappide vahenditega, lõi nagu aluspinna lavalise tegevuse arengule. Hästi mõjusid ooperi kahe viimase pildi dekoratsioonid — mängupõrgu ning tühi legendik üksiku puuga aitasid tunduvalt süvendada ooperi juba niigi traagilist üldmuljet.

Orkester Vello Järvi juhatusel täitis oma ülesande põhiliselt korralikult. Tahaks vaid loota, et esimestel etendustel esinenud ebatäpsused edaspidises töös kõrvaldatakse.

A. Marguste